

OANA-MARIA RACOVIȚĂ
Universitatea din București,
Anul II, Filologie rusă-suedeză

INSULA SAHALIN DE CEHOV: O DESCINDERE ÎN INFERNUL UNEI COLONII PENITENCIARE

**CHEKHOV'S SAKHALIN ISLAND:
A DESCENT INTO THE HELL OF A PRISON COLONY**

Abstract. The purpose of this article is to analyze Anton Pavlovich Chekhov's attitude towards the penal colony established on Sakhalin Island and how it fails to respect the human dignity of women and children within the island's population. In this analysis I have referred to Chekhov's text, *Sakhalin Island*, and to the reality captured by the writer following his visit to the island. This work differs considerably from Chekhov's literary oeuvre, as it serves not only as a monograph on the island of Sakhalin, but also captures important autobiographical elements that subsequently altered Chekhov's attitude to society. In the present paper I will also refer to the idea of colonialism within the Russian Empire, especially as it applies to the penal colony established on the island.

Keywords: *Anton Chekhov, Sakhalin, colony, women, children*

Introducere

În 1890 Anton Pavlovici Cehov ia decizia îndrăzneță de a porni în călătoria vieții sale spre insula Sahalin. Activitatea lui de până atunci nu anticipa acest voiaj, Cehov fiind deja cunoscut în literatura rusă datorită prozei umoristice și a pieselor de teatru, mai ales după succesul obținut de piesa *Ivanov* (1887). Cu toate acestea, o parte dintre scrisorile sale din perioada precedentă călătoriei indicau un interes avid față de literatura de specialitate care făcea referire la insula Sahalin. Cehov a stat pe insulă trei luni și două zile, timp în care a studiat cu minuțiozitate condițiile de trai, clima, fauna și felul în care funcționa administrația în colonia penală înființată de sistemul țarist. Care au fost concluziile acestui voiaj? Cehov s-a întors cu aproximativ

„zece mii de fișe statistice și multe documente” (Cehov 2018: 447), în care a consemnat recensământul populației, a înregistrat neregulile și problemele existente care, din cauza ignoranței autorităților, au determinat condiții de trai inumane pentru populația din colonie. Ulterior, el va reflecta asupra acestor aspecte în monografia *Insula Sahalin* (1891-1893), o lucrare monumentală pentru genul scrierilor de detenție.

După cum arată Camelia Dinu, „Cehov a fost un creator polivalent, lucru dovedit de diversitatea speciilor abordate: scenete umoristice, schițe satirice, povestiri, nuvele, proză lirică, dramaturgie cu profund conținut filosofic. Proza scurtă i-a permis în mod special să construiască o imagine mozaicală a lumii moderne” (Dinu 2016: 5). În mod diferit față de aceste creații, *Insula Sahalin* este o „investigație literară” (Pervukhin 1991: 493) care ia forma unei monografii a vieții de la ocnă. Spre deosebire de lucrările precedente, ficționale, Cehov renunță de această dată la ironiile și subînțeleșurile textului, specifice propriului stil, oferind în schimb o lucrare documentară, autentică, realistă asupra vieții din colonia penitenciară. Pe de altă parte, remarcăm că cele două ipostaze – Cehov-scriitorul și Cehov-documentaristul – se intersectează în mod expresiv: „Vocea este a omului de știință, dar și a literatului. Nu de puține ori, Cehov, care și-a propus (sau impus?) rolul de documentarist și de observator imparțial, încalcă propriile convenții, copleșit de seducția registrului beletristic” (Dinu 2019). Deși discursul ar părea că redă o atitudine detașată față de traiul condamnaților, scriitorul empatizează în permanență cu soarta acestora. După cum explică Natalia Pervukhin, „*Sahalin* a fost singura lucrare în care Cehov și-a exprimat atât de clar propria opinie despre oamenii și evenimentele pe care le-a descris” (Pervukhin 1991: 492). Înainte de plecare, Cehov s-a dedicat studiului tratatelor și materialelor de specialitate cu privire la Sahalin, pentru a se familiariza cu atmosfera și condițiile din colonie. Într-o scrisoare adresată îndelungatului său corespondent, Aleksei Suvorin, scriitorul afirmă: „Sahalinul poate fi inutil și neinteresant numai pentru o societate care nu trimite acolo mii de oameni și nu cheltuiește milioane pe întreținerea insulei” (Cehov 356: 2018). Dintr-o asemenea afirmație nu se distinge doar îngrijorarea față de soarta celor condamnați pe insulă, dar apare și un interes investigativ-jurnalistic cu privire la gestionarea finanțelor de către stat. Cu toate că nu se poate estima cât de multe știa Cehov despre colonie înainte de călătorie, din corespondența sa se poate deduce că avea deja o opinie formată cu privire la activitățile pe care statul le întreprindea pe insulă și, în mod deosebit, despre indiferența autorităților: „Sahalinul este locul unor suferințe insuportabile la care poate fi supus omul liber și robul” (Cehov 357: 2018). Pornind de la aceste observații, scopul prezentei lucrări este de a analiza atitudinea pe care o are Cehov, odată ajuns pe insulă, față de administrație, luând ca punct de referință

situația femeilor și copiilor din colonie. Aceste două categorii sociale, după cum arată scriitorul, se confruntă cu probleme grave care, nefiind soluționate de către autorități, ajung să pericliteze integritatea umană a femeilor și copiilor și totodată să împiedice dezvoltarea în condiții umane a proiectului coloniei penale.

Cum a apărut colonia penală pe insula Sahalin?

Pentru o mai bună înțelegere a problematicii în cauză este necesar să reflectăm asupra contextului în care insula Sahalin a devenit colonie penală în Imperiul Rus de la sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea și ce reprezintă o colonie penală în relația cu statul.

Din punct de vedere geografic, Sahalinul este cea mai mare insulă a Rusiei, localizată între Marea Ohoțk și Marea Japoniei. Existența strâmtorii La Pérouse, care desparte insula de continent, a generat multă vreme confuzia că Sahalinul ar fi de fapt o peninsulă, însă situația va fi clarificată definitiv de către căpitanul Nevelskoi în 1849. Primele descinderi pe insulă au fost expedițiile mongolilor, iar în secolul al XIV-lea Sahalinul ajunge sub controlul dinastiei Ming, pentru ca ulterior insula să fie preluată de dinastia Qing. Autoritatea chineză se va impune în totalitate asupra populației de pe insulă, odată cu semnarea Tratatului de la Nercinsk, dar, chiar și în astfel de condiții, japonezii își manifestă la rândul lor interesul pentru insulă. În 1875, ca urmare a Tratatului de la Sankt-Petersburg, Rusia preia controlul asupra Sahalinului. În același an, autoritățile țariste au transformat insula într-o închisoare naturală, scopul principal fiind de fapt fortificarea regiunii fluviului Amur prin colonizare (Gentes 2012: 55).

Spre deosebire de alte puteri coloniale, Rusia a abordat o tactică specifică pentru a menține controlul asupra propriilor colonii, mai precis s-a bazat pe dependența față de cuceritor a noilor teritorii. Pentru a înțelege mai bine această tactică, vom lua ca exemplu cazul Siberiei. Conform lui V. Inozemtsev, teritoriul era folosit exclusiv pentru resursele sale, motiv pentru care autoritățile de la Moscova nu aveau niciun interes în susținerea unor elite locale și nu puneau presiune pe relațiile dintre teritorii, întrucât Siberia era considerată o parte immanentă a Rusiei (Inozemtsev, 2017). Asemenea atitudini, precum și altele, fac parte dintr-un lung capitol din istoria Rusiei, care se bazează pe războaie și cuceriri.

Propunându-și să călătorească pe Sahalin, Cehov a militat pentru trezirea unor reacții sociale în ceea ce privea condițiile inumane din această închisoare naturală, înființată de sistemul țarist. Scriitorul critică atitudinea autorităților față de administrația coloniei, invocând ca argument lipsa de interes a statului față de

soarta condamnaților și nevoile coloniei: „Regimul închisorilor nu interesează deloc pe juriștii noștri” (Cehov 2018: 357). Vom lua ca exemplu problema deportărilor pe insula Sahalin, care erau realizate fără să fie luate în considerare criterii specifice, care să facă distincția între delictele ușoare, cele calificate și cele grave. Guvernul prefera soluții facile și care să nu implice cheltuieli suplimentare, cu alte cuvinte se mulțumea cu ideea că „îi înlătura pe delincvenți și coloniza teritoriile îndepărtate” (Dinu, 2019). Din însemnările lui Cehov din *Insula Sahalin* reiese că, în majoritatea cazurilor, principiile după care ar fi trebuit să fie administrată colonia erau încălcate, iar acest lucru nu doar că afecta veniturile statului, ci mai mult, punea în pericol viețile condamnaților și integritatea lor umană. Totuși, este important să clarificăm mai întâi ce înseamnă o colonie penală și de ce statul ar apela la o astfel de alternativă pentru izolarea și reeducarea condamnaților.

În ceea ce privește organizarea unei colonii, Barbara Arneil afirmă că, din punct de vedere ideologic, colonialismul funcționează pe baza a trei principii: segregarea, perfecționarea și munca agrară (Arneil 2019: 270). În general, aceste principii au funcționat ca temelie pentru intelectuali în formularea manifestelor pe tema coloniilor. Colonia utopică propusă de Robert Owen în eseu *A development of the principles and plans on which to establish self-supporting home colonies* (1904) promite să aducă „fericirea” indivizilor prin muncă și agricultură (Owen 1841: 62), aceasta din urmă reprezentând principala activitate în jurul căreia ar trebui construită o colonie. Firește, asemenea idei nu dau randament în mod obligatoriu, deoarece coloniile, în funcție de tipologia lor și de geografia zonei în care funcționează, necesită condiții speciale, adaptate. Robert Heindel critică ideea de a folosi agricultura ca o motivație de înființare a coloniilor, discutând cazul coloniei penale din insulele Andamas. El consideră că încercarea de a face coloniști și fermieri din indivizii izolați de societate din cauza crimelor comise de aceștia este o „contradicție”, luând totodată în considerare și faptul că nu este echitabilă o astfel de atitudine. Heindel observă că cei condamnați cedează la efortul depus în munca excesivă, deoarece ei nu au pregătirea fizică necesară, iar în astfel de situații rata mortalității este mai mare în cazul celor care sunt forțați să muncească până la epuizare, decât în cazul celor care mor din cauza climei nefavorabile, lipsei de hrană etc. (Heindel 1922: 59). În cazul coloniei penale înființate pe insula Sahalin, o principală problemă, după cum vom vedea în continuare, o constituie lipsa de interes din partea autorităților față de soarta condamnaților, după sosirea acestora pe insulă.

Ca practică în societate, colonialismul este rezultatul expansiunii unei societăți prin încorporarea unui alt teritoriu și în cele din urmă aclimatizarea propriilor cetățeni în noul teritoriu. Cu alte cuvinte, vorbim despre un act dominator, care se poate reduce la ideea că băștinașii ajung să fie subjuogați de

cuceritori (Kohn, Reddy, 2023), iar societatea nou formată devine o colonie. Raportându-ne la Rusia contemporană, sistemul penal este construit în continuare pe temelia Gulagului și folosește ca argument, pentru a-și justifica activitatea, necesitatea menținerii securității naționale și a ordinii publice. Coloniile penale (ca de exemplu IK-2¹ și IK-6²), sunt în continuare prezente pe teritoriul Rusiei, multe reprezentând chiar o majoritate a instituțiilor penale folosite de stat. În ultimii ani, măsurile luate de autorități pentru păstrarea ordinii publice au atras atenția publicului larg, în mod deosebit asupra sistemului coloniilor penale și a modului de operare a acestora. Autoritățile au considerat că acest sistem este în continuare cea mai bună opțiune pentru reeducarea infractorilor și menținerea siguranței statului, demonstrând, așadar, că longevitatea acestei practici a ajuns până în contemporaneitate. Viața condamnaților în coloniile penitenciare a fost reflectată și în literatura rusă, în creații celebre precum *Amintiri din Casa Morților* (1861) de F.M Dostoievski, *O zi din viața lui Ivan Denisovici* (1962) de A. Soljenițin, *Povestiri din Kolîma* (1966) de Varlam Șalamov, *Arhipelagul Gulag* (1973) de A. Soljenițin, *Zona* (1982) de Serghei Dovlatov, *Destin în bătaia vântului* (1982) de Evghenia Ghinzburg etc. Revenind la *Insula Sahalin* și la activitatea desfășurată de Cehov pentru realizarea acestui volum sumbru, observăm că, prin atenția deosebită pe care autorul o acordă fiecărui element al vieții de pe insulă, el reușește să formuleze un portret autentic al condamnatului, surprinzând totodată evenimentele simbolice ale existenței umane: nașterea, căsătoria și moartea. Cu toate că scriitorul dă dovadă de empatie în abordarea fiecărei probleme sociale identificate pe insulă, pare că este sensibil în mod deosebit cu situația femeilor și a copiilor, cele mai vulnerabile categorii, care nu au parte de sprijinul autorităților.

Imagini ale femeii pe insula Sahalin

Se pot distinge două categorii de femei sahaliniene în textul lui Cehov: femeia rusă și femeia băștinașă. Aceste două ipostaze, la rândul lor, sunt stratificate în

¹ *Instituția Federală de Stat „Colonia Corecțională Nr. 2 a Direcției Serviciului Federal Penitenciar pentru Republica Mordovia”*, în varianta prescurtată *IK-2 Yavas*, este o închisoare de femei cunoscută pentru regimul și condițiile aspre la care sunt supuse prizonierele.

² *Instituția Federală de Stat „Colonia Corecțională Nr. 6 a Direcției Serviciului Federal Penitenciar pentru Republica Orebung”*, în varianta prescurtată *IK-6* sau *Închisoarea Delfinul Negru*, este una dintre cele mai vechi închisori din Rusia, cunoscută pentru măsurile sale de maximă securitate și delictelor grave ale condamnaților.

câteva categorii: când vorbim despre femeia rusă, ne referim la categoriile femeilor ocașe, cele din colonie și cele libere. Cât despre femeile băștinașe, ele sunt împărțite în funcție de tribul de proveniență, mai exact femeile ghiliace și femeile aino.

Pe insulă erau condamnați femei și bărbați, a căror repartizare era făcută de către autorități într-o manieră disproporțională. Cu toate că numărul femeilor era considerabil mai mic decât cel al bărbaților – potrivit lui Cehov, la 100 de bărbați reveneau 53 de femei (Cehov 2021: 276) – acest lucru nu a motivat autoritățile să asigure o repartizare favorabilă a deținuților, deoarece, după cum vom vedea în continuare, criteriile selecției erau imorale și injuste. La capitolul criminalitate, delictele nu erau aceleași pentru ambele sexe. Bărbații condamnați aveau în repertoriu infracțiuni precum abuzuri, coruperea de minore, viciile și depravarea, în timp ce femeile erau condamnate pentru comiterea de omoruri, schilodire, complicitate și otrăvire (Cehov 2021: 279). Deși profilul sumbru ale condamnaților din cele două categorii este similar, autoritățile nu au aceeași atitudine față de aceștia, mai precis, femeile nu sunt privite ca fiind condamnate, ci continuă să fie considerate „obiecte necesare pentru satisfacerea cerințelor naturale” (Cehov 2021: 277).

Parcurgând însemnările lui Cehov observăm un lucru interesant, și anume că pentru condamnate principala problemă nu era incertitudinea vieții care le aștepta în colonie, ci zvonul conform căruia ele ar fi urmat să fie căsătorite împotriva voinței lor, de îndată ce ajungeau pe insulă. Realitatea este însă mult mai dură. Deși situația actuală a prizonierelor i se părea lui Cehov îngrozitoare, lucrurile fuseseră mult mai grave cu două decenii înainte de venirea lui. La vremea respectivă, secția femeilor din închisoare fusese transformată în casă de toleranță, la ordinul guvernatorului insulei. Femeile care nu câștigau simpatia bărbaților erau trimise să muncească la bucătărie, în timp ce restul erau folosite pentru „distracție”, până când se depravau în cel mai hidos fel (Cehov 2021: 280). O mentalitate asemănătoare s-a păstrat și în deceniile următoare, acesta fiind și motivul pentru care, la venirea pe insulă, femeile erau distribuite în funcție de vârstă și frumusețe. Așadar, nu este de mirare de ce în nord, unde clima și condițiile pentru agricultură nu erau prielnice, autoritățile păstrau femeile mai tinere și frumoase, iar în sud le trimiteau inferiorilor femeile mai în vârstă și mai puțin atrăgătoare, adesea într-un număr mult mai mic. Legalizarea prostituției pe insulă de către autorități este o problemă care a atras atenția vizitatorilor. Charles Hawes, călător asemenea lui Cehov, compătimește soarta jalnică a femeilor din colonie și observă că, spre deosebire de bărbați ele sunt de două ori condamnate: o dată își pierde libertatea, iar mai apoi drepturile umane. Hawes constată că femeile sunt cele exploatate în întregime de stat și supuse la *hard labour* (Hawes 1904: 144), spre deosebire de bărbați, în cazul cărora obligațiile impuse de sentința primită par să fie adecvate.

Cât despre relațiile existente între femei și bărbați, căsătoriile nu erau o prioritate pe insulă, ci mai degrabă era favorizat concubinajul. Cehov explică felul în care se desfășoară acest „ritual” dramatic, care echivalează ideea peștitului și a ceremoniei căsătoriei și care începe odată cu venirea unui lot nou de femei. Una dintre practicile abuzive pe care le foloseau autoritățile era „alegerea miresei”: în locul familiei care alegea în mod tradițional pentru „tânărul burlac” cea mai potrivită partidă, această sarcină revenea acum comandantului districtului și directorului închisorii, care le ofereau prioritate funcționarilor și bărbaților care dețineau o gospodărie. În ziua stabilită, bărbații mergeau la post și își alegeau din ochi potențiala parteneră, după care începea un dialog cu aceasta despre ceea ce putea el să-i ofere: „Ea îl întreabă dacă are samovar și cu ce și-a acoperit casa, cu paie sau cu șită. El îi răspundea că are samovar și mai are și un cal și o vacă de doi ani, iar casa lui e bună, acoperită cu șită” (Cehov 2021: 283). După aceea, femeia era trecută într-un registru, în care era scris cui a fost repartizată și în ce sat și astfel se putea începe „înjghebarea în comun a gospodăriei” (Cehov 2021: 284), după cum apărea scris în documentele oficiale, adică concubinajul.

Observăm, așadar că până în acest punct existența femeilor este puternic dominată de preferințele și deciziile autorităților și ale condamnaților. În plus, autoritățile nu concentrează forțele de lucru pe ariile care promet să aducă prosperitate economiei insulei, iar femeile ajung să fie „repartizate în mod inegal și, ca înadins, tocmai în districtele cele mai puțin prielnice” (Cehov 2021: 281). După cum remarcă Cehov, statutul de concubină echivalează cu cel de „slugă la toate” (Cehov 2021: 284), iar procesul birocratic de repartizare a femeilor devine doar o variantă mai modernă a achiziționării de robi – în situația de față roabe.

Ca și în cazul bărbaților, după îndeplinirea numărului de ani de condamnare, de obicei șase, femeile nu mai erau considerate ocnașe, ci coloniste. Desigur, pe insulă existau și coloniști care nu ispășiseră nicio pedeapsă, dar statul îi adusesese aici cu promisiunea că vor putea să obțină o viață mai bună pe Sahalin. Asta nu înseamnă că soarta de colonistă era superioară celei de ocnașă, dimpotrivă. De obicei femeia ocnașă primea din partea statului o alocație, care de cele mai multe ori servea drept unica sursă de venit a familiei, plus hrană și îmbrăcăminte. Cehov remarcă faptul că în această situație era mult mai convenabil pentru femeile de pe insulă să fie ocnașe, decât coloniste: „cu cât condamnarea este pe un termen mai lung, cu atât femeii îi este mai ușor, iar atunci când a fost condamnată pe viață, înseamnă că și-a asigurat bucată de pâine câte zile va avea” (Cehov 2021: 290). Această organizare administrativă era una dezechilibrată și creștea rata infracționalității.

Perioada condamnării pe Sahalin nu reprezintă un stagiul de reeducare prin muncă, cel puțin nu pentru femei, după cum însăși Cehov mărturisește: „Munca silnică pentru femei nu există pe insulă. Este adevărat că unele ocașe spală pe jos în cancelarie, lucrează la grădinile de zarzavat sau cos saci, dar o muncă organizată și permanentă, după regulile muncii silnice, nu se depune și cred că nici nu se va depune vreodată” (Cehov 2021: 284). Lipsa de organizare de care dau dovadă autoritățile în formularea unui regim specific unei instituții penale, potrivit pentru condamnate, ajunge astfel să fie înlocuită cu atitudinea specifică în societate în general față de femei. Practic, într-o astfel de situație nu există nicio diferență între a fi ocașă și a fi gospodină, drept urmare sarcinile tipic casnice pe care condamnatele le primeau nu erau concordante cu sentințele lor. Mai mult, în asemenea împrejurări femeile nu sunt încurajate să-și schimbe comportamentul și să se reeduce, ci mai degrabă sunt împinse către imoralitate. Concentrându-se pe acest segment, Cehov pare că încearcă să le demonstreze cititorilor faptul că dacă ar exista situația în care condamnatele ar lua decizia de a-și îmbunătăți condiția și de a depune efort pentru reintegrarea în societate, implicit îndeplinirea sentinței în conformitate cu normele impuse, autoritățile le-ar impune condiții și împrejurări care le-ar obliga să revină la vechile obiceiuri. O astfel de atitudine vine ca o piedică la adresa eticii sistemului penal, doar că luarea de măsuri pentru a corecta aceste nereguli este împiedicată atât de inechitatea socială existentă între autorități și condamnați, cât și de inechitatea de gen.

O altă categorie de femei întâlnite pe insulă este cea a femeilor libere. Acestea veniseră pe insulă pentru a-și însoți părinții sau soții condamnați la ocnă. Cehov relatează că pe insula Sahalin se găsea un număr mult mai mare de femei libere, comparativ cu numărul ocașelor, colonistelor și cel al țăranilor deportate (Cehov 2021: 291). Motivele care stau la baza unei astfel de decizii erau variate, fie că vorbim despre milă și compasiune, simțul datoriei față de căsnicie, stigmatul primit acasă din pricina condamnatului, iluzia unei vieți mai bune, dar nu în ultimul rând autoritatea soțului care continua să se exercite asupra femeii, ceea ce o făcea pe aceasta să nu îndrăznească să-l părăsească nici măcar la ocnă. Cu alte cuvinte, această categorie de femei de pe Sahalin reprezintă categoria martirelor sistemului penal țarist, deoarece ele sunt femeile „care au venit să salveze viața soților și au pierdut-o pe a lor” (Cehov 2021: 278). Așadar, se poate observa că toate motivele lor se bazează pe latura sentimentală și pe cea a factorului familial, elemente care avuseseră o influență puternică și asupra deținuților în comiterea crimelor pentru care fuseseră condamnate pe insulă. Se poate observa în cazul acestor femei îndelungata tradiție a patriarhatului: dependența față de partener reprezintă de fapt ideea unui simț al datoriei, justificat de instituția căsătoriei. Existența

acestor femei este guvernată de căsătorie, iar sacrificiul de sine vine ca o urmare a „simțului datoriei”: soția preia și ea, inconștient, sentința partenerului.

Comparativ cu celelalte categorii de femei despre care am discutat anterior, femeile libere nu pot să fie integrate imediat pe baza „capacității de a naște copii și a îngriji de o gospodărie” (Cehov 2021: 284), deoarece statul nu le oferă, de exemplu, beneficiile pe care le are o femeie ocnașă, care primește în mod regulat o alocație. Familiile femeilor libere trăiesc de cele mai multe ori la limita subzistenței, iar atunci rămâne în atribuțiile lor să asigure traiul membrilor familiei. În această situație, femeile libere sunt obligate să câștige bani „cu trupul” (Cehov 2021: 294), iar soțul „se abrutizează și el, nu-i mai pasă de cinste și tot ce se întâmplă i se pare lipsit de însemnătate” (Cehov 2021: 294). După cum am menționat anterior, prostituția era o practică legalizată și controlată de autoritățile de pe insulă. Până și în familiile nelegitime de cele mai multe ori se ajunge la această practică, încurajată de concubini: „Prostituata care câștigă o bucată de pâine este un animal domestic de folos și bărbatul o respectă, adică îi pune samovarul și tace în zilele în care dânsa are chef de gâlceavă” (Cehov 2021: 290). După cum se observă din datele relatate de Cehov, soluția generalizată la care autoritățile de pe Sahalin apelează pentru femei este prostituția, ca echivalent al sentinței la muncă fizică și ca sursă de venit.

Într-o anumită măsură, în cazul femeilor de pe insulă ierarhia drepturilor și obligațiilor din familie este schimbată, întrucât femeia are acum obligația de a-și susține financiar familia în locul bărbatului, care ia poziția de consumator și nu aduce niciun folos în gospodărie. În viziunea tradițională a epocii, datoria bărbatului ca vârf al ierarhiei din familie era de a susține financiar familia și de a realiza muncile grele, cu scopul de a crea condiții pentru familie, în timp ce femeia avea datoria de a-l ajuta și de a se ocupa cu restul activităților din gospodărie (hrană, curățenie etc.) și cu îngrijirea copiilor. Viața pe Sahalin perturbă această ordine firească a lucrurilor, deoarece nu există o dispunere clară a priorităților și nici o organizare care să țină cont de faptul că majoritatea indivizilor au de această dată obligații atât față de colonia penală, cât și față de propriile familii. Rezultă astfel un conflict de rol: condamnatul este și capul de familie. Îndatoririle venite ca urmare a sentinței nu-i oferă condamnatului posibilitatea de a găsi surse de venit pentru a-și susține familia și nici nu-i creează condiții care să asigure un minim de confort rudelor respectivului. Totul este justificat de alegerea familiei de a veni „de bună voie” în colonie după condamnat, așa că autoritățile nu se consideră responsabile de traiul acestora. Drept urmare, rămâne în atribuțiile femeii să preia rolul de cap al familiei, îndeplinit înainte de bărbat, cu riscul degradării morale definitive.

În paralel cu ancheta desfășurată cu privire la calitatea vieții ocnașilor din colonia penală, atenția lui Cehov se îndreaptă și spre interacțiunea cu localnicii. Până la venirea autorităților ruse, pe insula Sahalin se găseau popoarele băștinașe aino și ghiliacii. Relațiile cu aceștia sunt pașnice, iar procesul de rusificare nu necesitase acțiuni violente din partea autorităților ruse. Rezultatele acestui proces – arată Cehov – se remarcă prin învățarea limbii ruse la un nivel conversațional modest, comerțul și chiar angajarea în funcții de paznici și gardieni pe baza aptitudinilor de care băștinașii dădeau dovadă (Cehov 2021: 185). Chiar dacă vorbim despre o populație complet lipsită de educație și cu alte valori și comportamente, este interesant de analizat atitudinea pe care și băștinașii o au față de propriile femei. Pe de o parte, „populația ghiliacilor nu cunoaște respectul față de autoritățile de pe insulă, în special respectul în familie” (Cehov 2021: 184). Există o relație de egalitate între bărbați, indiferent că este vorba de tată și fiu, dar cu toate acestea nu se poate vorbi despre același lucru și în ceea ce le privește pe femei. Disprețul și atitudinea de superioritate pe care băștinașii le manifestă față de femei, indiferent de relațiile existente cu acestea, dau naștere unui patriarhat extremist. Dominația populației masculine se manifestă în tratamentul brutal afișat față de femei și în preferința pentru alegerea robilor din rândurile celeilalte populații băștinașe, aino (Cehov 2021: 184). La ghiliaci, femeia primește mai puțin respect decât un animal, motiv pentru care bărbații le folosesc drept obiecte de schimb pentru achiziționarea de bunuri. Se poate observa astfel o asemănarea puternică între ghiliaci și rușii din colonie, deoarece ambele civilizații percep femeia ca pe un obiect, contestându-i demnitatea umană.

Populația aino este un popor blând și comunicativ, care se distinge prin obiceiul femeilor căsătorite de a-și vopsi buzele cu o culoare albastră, pictându-și gura într-un mod grotesc, „încât nu mai au chip și asemănare de om” (Cehov 2021: 242). Spre deosebire de populația ghiliacilor, aino dau dovadă de un respect reciproc profund, indiferent de vârstă sau de sex. Este o comunitate care trăiește în armonie, fidelă și generoasă, dar tocmai aceste trăsături pot fi duse la extrem de către aino, iar aici cel mai bun exemplu îl reprezintă întâmplarea relatată de N.V Busse, pe care Cehov o menționează în text. Busse, primul guvernator al insulei, povestește despre un aino care „în schimbul unor cadouri de preț” (Cehov 2021: 243) intenționase să-și ofere în dar propria soție oficialului rus cu intenția de a-și „sacrifica fidelitatea conjugală” (Cehov 2021:243). Ce este însă mult mai tulburător în această întâmplare este faptul că femeia era de acord cu întreaga situație și „părea gata să-și ajute soțul” (Cehov 2021:243). Chiar dacă la prima vedere, poporul aino este pașnic și lasă o impresie bună la contactul cu o nouă civilizație, percepția conform căreia femeia nu este mai mult decât un instrument

în gospodărie și un pretext de negoț rămâne în continuare sesizabilă. Atitudinea pe care o afișează băștinașii față de femeile din triburile lor nu este un rezultat al rusificării, ci reprezintă o lungă tradiție a patriarhatului și lipsei de educație.

Toate aceste ipostaze în care apare femeia în societatea penitenciară de pe insula Sahalin, dar și în afara închisorii, reflectă faptul că tratamentul pe care femeile îl primesc contravine scopului coloniei și ilustrează în schimb o societate a brutalității și a inegalității sociale, care, în loc să se ocupe de reeducarea morală a condamnaților, oferă beneficii pe baza discriminării de gen. Cu toate că societatea rusă din acea perioadă este influențată de ideile europene, mentalitatea bărbaților ruși din colonie nu este diferită față de cea a băștinașilor, iar din relatările lui Cehov nici nu pare să existe vreo posibilitate de corectare a acestui comportament.

Copiii, victime colaterale

Copiii Sahalinului sunt figurile tragice ale coloniei. Fragmentar, Cehov le construiește portretele, ilustrând în fiecare copil câte o problemă cu care se confruntă: foamea, sărăcia, statutul de orfan sau de copil nelegitim, prostituția, pedofilia. Copiii sunt „palizi, slabi, molâi; umblă în zdrențe și sunt veșnic flămânzi” (Cehov 2021: 312). Ei se conformează vieții de ocnă și își continuă copilăria, crezând că acest stil de viață reprezintă normalitatea. „Am văzut copii flămânzi, am văzut țititoare de treisprezece ani, fetițe de cincisprezece ani gravide. Fetițe care încep să se prostitueze de la doisprezece ani, uneori înainte să le fi venit menstruația” (Cehov 2023: 21). Când se prezintă astfel de situații, chiar dacă discursul cehovian evită modalitățile literare de exprimare și favorizează mai curând vocea jurnalistului, atitudinea scriitorului se schimbă când discută despre copii în studiul său. Astfel, tonalitatea devine mai gravă, iar autorul apelează la descrieri, reflecții interioare și dialoguri pentru a câștiga compasiunea cititorilor față de tragica soartă pe care o au minorii în colonie.

Pe insulă, arată Cehov, există 2122 de copii, pe care autorul îi distribuie în două categorii: primii 644 reprezintă numărul celor care au venit din Rusia alături de părinții lor condamnați, în timp ce restul de 1473 sunt cei care s-au născut în drum spre Sahalin sau pe teritoriul insulei – acestui recensământ i se mai adaugă cinci copii cărora scriitorul nu le-a putut stabili locul nașterii (Cehov 2021: 308). Analiza segmentelor de vârstă din aceste două categorii scoate la iveală o constatare interesantă: sugarii există doar în cea de-a doua categorie. Chiar dacă atmosfera și condițiile de pe insulă sunt ostile, natalitatea este în creștere pe teritoriul acesteia. Sporul de nașteri este în creștere indiferent de categoria de vârstă: „Nasc până și bătrânele, chiar și acelea care în Rusia au fost

sterpe și pierduseră orice speranță de a mai avea copii” (Cehov 2021: 305). Deși fenomenul pare în aparență greu de înțeles, atât locuitorii de pe insulă, cât și Cehov au putut să găsească o explicație: „Se spune că tocmai clima din Sahalin le face puioase pe femei” (Cehov 2021: 305). Raportându-se la această problemă, Cehov numește prolificitatea femeilor de pe Sahalin drept „un mijloc natural de apărare împotriva influențelor nocive ale mediului” (Cehov 2021: 307). În rândurile următoare, scriitorul explică felul în care funcționează tot acest proces de conservare a speciei umane: el pornește de la ideea pericolului care amenință populația și ajunge în cele din urmă la concluzia că de fapt dezastrele, cum ar fi mortalitatea la copii și deportarea, sunt cele care cresc rata natalității (Cehov 2021: 307). Actualitatea acestei probleme este remarcată în mod deosebit în epoca actuală, cu precădere în anchetele științifice asupra climei și natalității. Într-un studiu recent realizat de Tamás și Gábor Hajdu, cu privire la efectele schimbărilor climatice asupra procesului de concepție pe teritoriul Ungariei, cei doi cercetători au observat că rata concepției este afectată de încălzirea globală. Potrivit cercetătorilor, temperaturile ridicate nu cresc rata infertilității, ci amână de fapt procesul de concepție cu până la cinci săptămâni, comparativ cu perioadele de temperaturi scăzute, când se observă faptul că rata fertilității este în creștere (Hajdu, Hajdu 2022). Dacă luăm în considerare aceste observații de dată recentă, putem considera că Sahalinul oferea o climă favorabilă fecundității, mai ales datorită poziției sale geografice și a repartiției neechitabile a femeilor, care le concentrase pe majoritatea deportatelor în nordul insulei, unde nu doar că temperaturile erau mai scăzute, dar și condițiile de mediu vitrege. Cehov observă totuși că populația de pe insulă este îmbătrânită. Acest lucru se datorează faptului că după ce părinții își achită condamnarea, ei se întorc pe continent împreună cu copiii lor, făcând din insulă doar o zonă de tranzit: „În orice caz în colonie nu rămân copiii veniți din Rusia, nici cei născuți aici, de aceea, fiecare sat și post din Sahalin are mai curând înfățișarea unui loc de temporar domiciliu forțat decât de o colonie” (Cehov 2021: 310).

Pe de o parte, arată Cehov, ocnașilor le place compania copiilor, deoarece prezența acestora „le amintește de satele lor din Rusia” (Cehov 2021: 298). Pe de altă parte, există o discrepanță uriașă între această atitudine și cea a fișată cu ocazia nașterii unui copil. Cehov descrie în lucrare un astfel de moment, în care se remarcă ostilitatea din partea familiei față de venirea pe lume a unui nou membru. Se problematizează situația financiară și traiul familiei de pe Sahalin, care nu le oferă copiilor șanse de dezvoltare: „mai bine l-ar strânge Dumnezeu” (Cehov 2021: 310), afirmă familiile despre nou-născut. Cu toate acestea, explică Cehov, existența copiilor îi oferă femeii o activitate, rupând-o astfel de rutina letargică cu care se confruntă majoritatea populației. Femeile fără copii duc în

colonii o existență îngrozitoare, deoarece ele nu au un scop, ca celelalte. În colonie, apariția copiilor înseamnă mizerie și consum de resurse, în condițiile în care „vârstele neproductive [...] nu aduc nimic în schimb” (Cehov 2021: 298). Colonia are nevoie de forță de muncă și resurse pentru a se dezvolta, în timp ce copiii sunt doar consumatori de resurse. În acest fel, copiii devin un obstacol semnificativ pentru prosperitatea coloniei.

Cel mai substanțial consum produs de copii este la capitolul hrană. O parte dintre condamnați erau urmași la ocnă de către familiile lor. Acestea trăiau de cele mai multe ori la limita subzistenței, cu toată că statul oferea ocazional alocații pe baza unor anumite considerente, cum ar fi situațiile de handicap, statutul de orfan și pentru gemeni, dar care nu erau de cele mai multe ori respectate de către cei însărcinați cu distribuirea lor. Ocnașii erau nevoiți să-și împartă porția de mâncare cu familia, rație care în mod normal nu ajungea nici unui adult. Cehov ridică problema lipsei de hrană pentru deportați, prin menționarea colonistului Skorin, care murise recent de foame. Opinia publică comentează acest episod cu următoarea afirmație: „Pe toți ne așteaptă aceeași soartă” (Cehov 2021: 112). Nu doar că hrana distribuită de autorități este dezgustătoare, dar nici agricultura nu pare să fie strălucită. Lipsa de interes a autorităților față de muncile agricole face ca traiul populației să fie tot mai dificil de la o zi la alta, iar situația este atât de gravă încât se ajunge la deces. Episodul relatat de Cehov cu privire la mama ai cărei copii plâneau cu disperare de foame este o altă reprezentare veridică a infernului de pe insulă: „Dacă ieșea în uliță, cu toții se luau după dânsa [...], femeia râdea și plângea totodată, scuzându-se față de mine pentru smiorcăitul copiilor și piuitul puilor, spunându-mi că fac așa de foame” (Cehov 2021: 112). Mortalitatea în rândul copiilor se datorează în mare parte bolilor aparatului digestiv, la care contribuie frigul și umezeala. Copiii sunt veșnic flămânzi, indiferent de clasa socială: cei săraci mănâncă gulii, iar cei mai înstăriți pește sărat. Aceste alimente nu le pot oferi substanțele nutritive necesare pentru o dezvoltare sănătoasă. Cehov-medicul pune următorul diagnostic: „probabil că după două, trei generații, s-ar răspândi în colonie tot felul de boli de nutriție provenite ca urmare a greșitului sistem de alimentație” (Cehov 2021: 312).

Autoritățile par să aibă o atitudine permisivă în privința copiilor și a existenței lor pe insulă, comparativ cu alte state care au avut o lungă tradiție a colonialismului. Statele Unite, Canada, Australia și Indochina, potrivit lui Patrick Wolfe, au folosit principiul „eliminării logice”, care consta în înlăturarea copiilor din colonie pentru a obține o guvernare mai eficientă. Această practică era adaptată la specificul și nevoile coloniei, având la bază motive politice, economice și demografice diversificate (*apud* Firpo, Jacobs 2018: 533), drept urmare colonizarea în cazul acestor state a funcționat timp îndelungat. Majoritatea statelor care au aplicat această măsură

s-au bazat pe maleabilitatea copiilor de a se adapta unor noi societăți, unor noi familii, cu condiția ca extragerea lor din cadrul familiei naturale să se producă de la o vârstă cât mai fragedă (Firpo, Jacobs 2018: 547). Însuși Cehov remarcă greșeala autorităților țariste de a permite accesul copiilor pe Sahalin, în condițiile în care, din ce s-a putut remarca anterior, ei au îngreunat consolidarea coloniei. Deportajii dau dovadă de „prea puțină tragere de inimă spre viața de familie” (Cehov 2021: 300), lucru care demonstrează că dezvoltarea coloniei nu ar trebui să favorizeze popularea zonei colonizate înainte de a avea o organizare temeinică și un mediu propice pentru dezvoltarea viitoarelor familii. În schimb, autoritățile oferă transport, haine și bani pentru hrană copiilor mici care călătoresc cu părinții lor spre Sahalin. Mai mult decât atât, cei care au împlinit vârsta de paisprezece ani pot să refuze să-și însoțească familiile, iar cei care au șaptesprezece ani pot să părăsească insula fără consimțământul părinților (Cehov 2021: 315).

O practică comună în colonia penală de pe Sahalin este adopția copiilor de către deportați. Desigur, după cum am menționat anterior, prezența copiilor este o consolare și un suport moral pentru condamnați, însă ocazional adopția nu este făcută cu bune intenții: „Se întâmplă uneori ca orfanii și copiii săraci să fie înfiați numai pentru alocație și ajutoarele acordate sau și mai rău, cu gândul de a sili copilul să cerșească pe stradă” (Cehov 2021: 314). În aceste situații, copiii nu mai sunt un pansament psihologic pentru viața la ocnă, ci devin o sursă de venit de pe urma cărora adulții încearcă să supraviețuiască. Pe lângă cerșetorie, o problemă mult mai gravă sesizată de către scriitor este prostituția în rândurile minorilor. După cum arată Cehov în lucrarea sa, o dată cu împlinirea vârstei de 14-15 ani fetele erau exploatare sexual de către familiile lor (Cehov 2021: 294). În anumite situații exploatarea începea și de la vârste mai fragede. De cele mai multe ori mamele erau cele care le vindeau sau obligau pe fete să se prostitueze, la fel cum este și cazul mamei în al cărei „stabiliment” lucrau doar fiicele ei, dar și cel al țiganului care își vindea fetele (Cehov 2021: 387). Nu în cele din urmă, Cehov înregistrează cazuri în care adolescentele erau date în căsătorie de către părinții lor coloniștilor mult mai vârstnici, insistând și asupra abuzurilor funcționarilor față de tinerele de 15-16 ani (Cehov 2021: 304).

După cum remarcă Cehov, pentru copii, traiul dificil pe insula Sahalin este o normalitate. Expunerea copiilor la evenimente cu un puternic impact emoțional este un fapt cotidian. Uneori, copiii sunt prea mici ca să înțeleagă însemnătatea evenimentelor la care au fost expuși, cum ar fi cazul micuțului Alioșa, care nu înțelege că mama lui a murit și râde arătând mormântul acesteia, lucru care le stârnește ocașilor amuzamentul (Cehov 2023: 23). În alte momente, copiii din Sahalin dau dovadă de o maturitate precoce. Întâlnirea pe care o are Cehov cu

băiatul care nu știa cum îl cheamă pe tatăl său, deoarece nu era părintele său biologic reflectă acest lucru. Faptul că băiatul are „vreo zece ani” (Cehov 2021: 312) și deja înțelege diferențele dintre părinții biologici și cei adoptivi, noțiunea de crimă și ce înseamnă termenul „nelegitim” denotă o expunere îndelungată la astfel de situații care, de regulă, ar trebui să fie evitate pentru dezvoltarea armonioasă a copilului.

Deși pe insulă au fost înființate școli, funcționarea acestora și educarea copiilor nu era o chestiune prioritară pentru autorități. Corpul didactic al acestor școli era format din deținuți, deoarece era în avantajul administrației să reducă din cheltuielile pentru educație. Un învățător cu pregătire adus de pe continent cerea un salariu care se ridica la aproximativ 25 de ruble lunar, în timp ce deținuții se mulțumeau cu zece ruble. Cehov asistă cu oroare la acest fiasco care se presupune că are rolul de a asigura educația copiilor și notează următoarele: „Dintre copiii veniți din Rusia, 25% știu carte; dintre cei născuți pe insulă însă, numai 9%” (Cehov 2021: 361). Știința de carte nu reprezintă o prioritate nici pentru copii, care preferă mai degrabă jocurile în detrimentul educației. Unul dintre acestea este „de-a soldații și deținuții”. Jocul constă în interpretarea de roluri, fie soldați, fie vagabonzi, iar copiii imită gesturile și comportamentele adulților: „«Mă duc să mă fac vagabond». «Vezi să nu te împuște soldații», glumește mama; el pleacă pe stradă și vagabondează încoace, iar tovarășii lui de joacă, cei care au rolul de soldați, îi prind” (Cehov 2021: 311). Cu toate că în aparență nu există nimic nociv în această imagine, jocul copiilor reflectă modelele lor în educație. Contactul brutal de la o vârstă fragedă cu astfel de ipostaze poate să aibă ulterior, pe parcursul vieții, repercusiuni grave. Imitația este o practică obișnuită în procesul de învățare, iar de cele mai multe ori copiii o găsesc atractivă pentru că poate să fie combinată cu ideea de joc. Teoria imitării sugerează faptul că copiii sunt mai degrabă fascinați de procesul interacțiunii în sine, nu și de semnificația acțiunilor (Lyons 2007). Copiii de pe Sahalin copiază comportamentul soldaților și pe cel al vagabonzilor, pentru că îi distrează interacțiunea celor două părți, nu și însemnătatea gesturilor. Riscul constă în faptul că atunci când vor crește, modelele lor de distracție vor fi preluate din educația de la ocnă și din interacțiunile sociale la care au fost martori.

Cehov propune soluții pentru îmbunătățirea sorții copiilor de pe insulă, atât în cadrul studiului său, cât și în corespondență. El consideră că „toți care cer trebuiesc ajutați, fără excepție, fără a se bănuși vreo încercare de minciună” (Cehov 2021: 313). Autoritățile ar trebui să distribuie alocații doar fetelor de la 13 ani în sus, pentru ca acestea să aibă o sursă de venit până la căsătorie, iar în ceea ce-i privește pe restul copiilor – să fie înființate posturi cu mâncare gratuită și ajutoare. Existau ajutoare care fuseseră trimise în Sahalin din Sankt-Petersburg din partea

societăților caritabile, dar, explică Cehov, „umblă vorbe că aceste lucruri sunt băute sau pierdute la joc de cărți de părinți” (Cehov 2021: 313). În aceste condiții, Cehov ia inițiativa și începe să desfășoare o acțiune umanitară în favoarea noului său proiect: obține programa școlară și solicită să fie trimise în Sahalin manuale pentru clasele mari și mici (Cehov 2018: 438), reușește să atragă atenția asupra problemei copiilor din Sahalin, fapt care va duce la înființarea de aziluri, orfeline și creșe pentru copiii de pe insulă (Cehov 2023: 20) și strânge donații în favoarea cauzei acestora (Cehov 2023: 16). Prin astfel de demersuri el încearcă să trezească conștiința societății, deoarece constată cu stupeoare că nu doar autoritățile sunt vinovate pentru condițiile inumane din colonia Sahalin, ci însăși societatea care devenise oarbă la astfel de nedreptăți: „Noi am lăsat să putrezească în închisori milioane de oameni, i-am lăsat să putrezească de pomană, fără nici o rațiune, în mod barbar; am gonit oamenii prin frig în lanțuri, zeci de mii de verste, i-am umplut de sifilis, i-am pervertit, am înmulțit numărul infractorilor, și toate acestea le-am pus în cărucia gardienilor cu nasurile roșii” (Cehov 2018: 357).

Situația copiilor în colonia penală de pe insula Sahalin nu face decât să scoată la iveală o dată în plus adevăratele probleme ale sistemului. Dacă este urmărit modelul trasat de coloniile altor state ale lumii, se va putea observa cu ușurință că Imperiul Țarist a fost departe de respectarea drepturilor deportaților, deoarece interesele statului și ale părților implicate nu coincideau. Plecarea copiilor de pe insulă este vitală în aceste condiții, după cum mărturisește însuși Cehov, care nu rostește în zadar afirmația: „Am fost și în iad” (Cehov 2018: 446).

Concluzii

Toate aceste „fețe tragice” ale insulei Sahalin se intersectează constant în consemnările lui Cehov, pentru a reda cât mai autentic realitatea coloniei și felul în care regimul țarist și indiferența autorităților afectează destinele indivizilor vulnerabili din punct de vedere social. Soarta femeilor este stabilită de autoritatea patriarhatului, reprezentată de autoritățile civile și de bărbații de pe insulă, abuzează de sentința sau situația lor în virtutea obținerii intereselor personale și al exploatarea sexuală a femeilor. Abuzul de putere al bărbaților de pe insulă, cu precădere în comunitate, dă naștere unei atitudini colective discriminatoare față de femei, indiferent de statut, vârstă sau origine. Problema este justificată de lungă tradiție de conservare a servilismului și dependenței femeii față de bărbat. Situația copiilor egalează gravitatea abuzului asupra femeilor. Comparativ cu părinții, copiii se nasc ocași sau ajung să trăiască asemenea lor, ca urmare a crimelor comise de adulți. Din

cauza dezinteresului autorităților, ei nu se pot bucura de un mediu sănătos și propice dezvoltării, iar consecințele sunt iremediabile pe termen lung. Atmosfera și atrocitățile la care copiii ajung să fie martori de la vârste fragede nu doar că le pun în mod constant viața în pericol, dar le influențează dezvoltarea ca indivizi apți, iar integrarea în societate devine imposibilă. Trauma colectivă a acestor două categorii, femeile și copiii, este efectul consimțământului pe care autoritățile și-l dau cu bună-știință pentru menținerea acestei anormalități a oprimirii și abuzului. Aspectele grave ale vieții pe Sahalin se resimt asupra întregii populații de condamnați. Erorile judiciare care i-au adus pe unii dintre ocași în colonie, precum și nedreptățile la care au fost supuși după condamnare, sunt conturate de Cehov în lucrarea sa sub forma unui peisaj apocaliptic, pe tema decăderii umane. Colonia penală de pe Sahalin îi exploatează și îi abuzează suplimentar pe condamnați și nu ține cont de sentințele primite pe continent, alegând astfel să-și personalizeze propriile sentințe în funcție de factorul de gen: bărbații sunt folosiți drept sclavi ai statului până la epuizare, iar femeile, deși scutite de munca silnică, ajung să decadă social și moral ca urmare abuzurilor fizice și psihice.

Pe tot parcursul studiului său, Cehov critică felul în care se prezintă colonia și atitudinea pe care autoritățile o au atât față de femei, cât și față de copii. Chiar dacă tonul pe care îl folosește tinde să fie obiectiv, tocmai această tehnică le oferă cititorilor posibilitatea să mediteze singuri asupra gravității evenimentelor care sunt relatate și să identifice independent neregulile din colonie. Putem să considerăm că lucrarea *Insula Sahalin* reprezintă revolta lui Cehov față de abuzurile și cenzura vremii. „Călătoriei mele la Sahalin i se dă o importanță la care nu puteam să mă aștept; vin să mă vadă consilieri de stat, ba chiar și consilieri titulari de stat” (Cehov 2023: 24). Același stat care controla textele și informațiile care ajungeau la public, nu poate să ascundă o întreagă societate formată din oameni, lăsați „să putrezească de pomană, fără nicio rațiune, în mod barbar” (Cehov 2018: 357). Prin întreaga activitate întreprinsă înainte și după momentul Sahalin, Cehov a încercat să trezească conștiința rușilor și să îmbunătățească în același timp soarta celor izolați pe insulă, realizând astfel un pas important în procesul de umanizare a sistemului penal rusesc.

BIBLIOGRAFIE

Arneil, Barbara, 2019, „The Failure of Planned Happiness: The Rise and Fall of British Home Colonies”, în G. Varouxakis & M. Philp (Eds.), *Happiness and Utility: Essays*

- Presented to Frederick Rosen*, 269-288. Disponibil online: <https://www.jstor.org/stable/j.ctvf3w1s5.18> (accesat: 17 august 2023).
- Cehov, A. P., 2018, *O viață în scrisori. Corespondență vol. II (1891-1904)*, traducere de Sorina Bălănescu, București: Polirom.
- Cehov, A.P., 2021, *Insula Sahalin. Însemnări din călătorie*, traducere de Alice Gabrielescu și Tatiana Panaitescu, București: Polirom.
- Cehov, A.P., 2023, *O viață în scrisori. Corespondență vol.I (1879-1890)*, traducere de Sorina Bălănescu, București: Polirom.
- Dinu, Camelia, 2016, Prefață la volumul *Duelul. Dramă la vânătoare* de A.P. Cehov, traducere din limba rusă de Anca Irina Ionescu, București: Corint.
- Dinu, Camelia, 2019, „Cehov, Sahalinul și Iadul”, *Observator cultural*, nr. 980, 9-10. Disponibil online: <https://www.observatorcultural.ro/articol/cehov-sahalinul-si-iadul/> (accesat: 17 august 2023).
- Gentes, Andrew, 2012, „Sakhalin as Cause Celebre: The Re-signification of Tsarist Russia’s Penal Colony”, *Acta Slavica Iaponica*, Slavic Research Center, 55-72. Disponibil online: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=31304> (accesat: 17 august 2023).
- Hajdu, Tamás, Hajdu, Gábor, 2022, „Temperature, climate change, and human conception rates: evidence from Hungary”. Disponibil online: <https://link.springer.com/article/10.1007/s00148-020-00814-1> (accesat: 17 august 2023).
- Hawes, Charles H., 1904, *In the uttermost East; being an account of investigations among the natives and Russian convicts of the island of Sakhalin, with notes of travel in Korea, Siberia, and Manchuria*, New York: Charles Scribner's sons.
- Heindl, Robert, 1922, „Penal Settlement and Colonization”, *Journal of Criminal Law and Criminology*, vol. 13, nr. 6. Disponibil online: <https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/jclc/vol13/iss1/6> (accesat: 17 august 2023).
- Inozemtsev, Vladislav, 2017, „Russia, the Last Colonial Empire”, *The American Interest*, vol. 13, nr. 3. Disponibil online: <https://www.the-american-interest.com/2017/06/29/russia-last-colonial-empire/> (accesat: 17 august 2023).
- Kohn, Margaret, Kavita Reddy, 2023, Colonialism, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Disponibil online: <https://plato.stanford.edu/entries/colonialism/#MarLen> (accesat: 17 august 2023).
- Lyons, Derek E., Andrew G. Young, 2007, „The hidden structure of overimitation”. Disponibil online: <https://www.pnas.org/doi/pdf/10.1073/pnas.0704452104> (accesat: 17 august 2023).
- Owen, Robert, 1841, *A Development of the Principles and Plans on which to Establish Self-Supporting Home Colonies: As a Most Secure and Profitable Investment for Capital, and an Effectual Means Permanently to Remove the Causes of Ignorance, Poverty, and Crime*, Londra: Home Colonization Society.
- Pervukhin, Natalia, 1991, „The Experiment in Literary Investigation (Čehov’s Sahalin and Solženicyn’s Gulag)”, *The Slavic and East European Journal*, vol. 35, nr. 4, 489-502. Disponibil online: <https://www.jstor.org/stable/309247?seq=3> (accesat: 17 august 2023).